

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

Ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelma

Ammatillisen koulutuksen hyvinvointiseminaari
Helsinki ke 9.2.2011
Opetusneuvos Seija Rasku
seija.rasku@minedu.fi

Taustaa (1)

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman nuorten koulutuksesta työelämään siirtymisen nopeuttamista pohtineen työryhmän (2010:11) esitykset

- Kehitetään yhteishakujärjestelmää ja opiskelijaksi ottamisen perusteita siten, että ne tukevat vahvemmin perusasteen päättäneiden ja ilman ammatillista perustutkintoa olevien sijoittumista koulutukseen.
- Peräkkäisten opintojen vähentämiseksi tuetaan mahdollisuutta suorittaa samanaikaisesti ammatillisia ja lukio-opintoja.
- Varmistetaan, että perus- ja toisen asteen oppilaitoksilla on riittävät voimavarat opinto-ohjaukseen.

Taustaa (2)

- Kukin lukio-opiskelija laatii jatko-opintoihin orientoivan henkilökohtaisen jatko-opintosuunnitelman, joka sisällytetään henkilökohtaiseen suunnitelmaan opintojen etenemisestä (opiskelusuunnitelma). Jokaisella lukion opiskelijalla on oikeus saada henkilökohtaista ohjausta suunnitelman laatimisessa. Jatko-opintoihin orientoivan henkilökohtaisen jatko-opintosuunnitelman toteutumisesta vastaa lukion opinto-ohjaaja. **Toisen asteen ammatillisen peruskoulutuksen päättävillä tulee niin ikään olla suunnitelma sijoittumisesta koulutuksen jälkeen.**
- Opetusjärjestelyt toteutetaan siten, että opinnot on mahdollista suorittaa lainsäädännön mukaisessa tavoiteajassa.
- Ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen rahoituksen määräytymisessä otetaan entistä paremmin huomioon tutkintojen suorittaminen tavoiteajassa.

Ammatilliseen koulutukseen hakeutuvat (1)

- Kevään 2010 yhteishaussa hakijoita toisen asteen koulutukseen (lukio + ammatillinen) yhteishaussa noin 100 530, joista 77,8 % sai opiskelupaikan kesäkuussa.
- Perusopetuksen keväällä 2010 päättäneistä haki yhteishaussa 63 893 (eli noin 98 %), joista kevään haussa valittiin 90,4 %.
- Noin 1 300 (2 %) perusopetuksen 9.-luokkalaista jätti hakematta yhteishaussa olevaan koulutukseen.
- Kevään yhteishaussa perusopetuksen päättäneistä jäi valitsematta 6 145 (9,6 %).
- Kesän täydennyshaussa perusopetuksen 9. ja 10. luokan päättäneitä hakijoita oli 2 553 (lähes puolet oli hakenut jo kevään haussa). Heistä noin 600 sai opiskelupaikan.

Ammatilliseen koulutukseen hakeutuvat (2)

- **Yhteishakujen jälkeen noin 3 850 keväällä 2010 perusopetuksen 9. luokan päättäneitä oli yhteishaussa olevan koulutuksen ulkopuolella.**
- **Suurin osa heistä on aloittanut yhteishaun ulkopuolella olevassa koulutuksessa**, esim. ammattistartissa ja muissa ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavissa koulutuksissa (1900 opiskelijaa elokuu 2010 + 250 opiskelijaa tammikuu 2011) tai perusopetuksen lisäopetuksessa (10. luokka), **tai hakeutunut suoraan oppilaitokseen vapautuneille opiskelijapaikoille.**
- Eniten ilman opiskelupaikkaa olevia oli Uudellamaalla, Pohjois-Pohjanmaalla, Varsinais-Suomessa ja Lapissa
- **Peruskoulupohjalla hakevista hakijoista oli keväällä 2010 ilman opiskelupaikkaa noin 10 000** (lukuun sisältyvät myös aikaisempina vuosina perusopetuksen päättäneet).

Uudet opiskelijat

(tutkintoon johtava koulutus)

- Ammatillisen peruskoulutuksen uusien opiskelijoiden mediaanikä on 16 vuotta.
- Ammatillisen peruskoulutuksen uusien opiskelijoiden pohjakoulutus
 - peruskoulu 76 %
 - ylioppilastutkinto 13 %
 - toisen asteen ammatillinen perustutkinto 9 %
 - opisto- tai ammatillisen korkea-asteen tutkinto 1 %
 - amk- tai yliopistotutkinto 0,4 %
 - ammatti- tai erikoisammattitutkinto 0,4 %

Ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen

- Keskeyttäminen on seurausta useista syistä (ks. tarkemmin kalvot 8 – 10).
- Keskeyttäminen on moniulotteinen ja aina myös henkilökohtainen asia.
- Keskeyttäneet eivät ole yhtenäinen joukko koulutusvalinnoissa epäonnistuneita opiskelijoita.
- Osalle opiskelijoista keskeyttäminen voi olla askel kohti onnistuneempia valintoja (hallittu keskeyttäminen, tuki ja ohjaus).

Opintouran rakentuminen (1)

(Lähde: Opintourilta opintopoluille, käsikirjoitus 2011, Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitos)

YKSILÖTASO

Opintojen
sujuvuuteen,
viivästymiseen
ja keskeyt-
tämiseen
vaikuttavat
tekijät 1

- opiskelutaidot ja -valmiudet / oppimisen vaikeudet ja ongelmat
- opintomenestys
- koulutustausta
- pääsykoemenestys
- opintoihin sitoutuminen
- kotitausta (vanhemmat)
- elämänhallintataidot
- elämäntilanne (perhe, terveys, talous)
- epävarmuus uravalinnasta
- epärealistiset koulutusodotukset
- hakutoiveen toteutuminen
- orientaation kiinnittyminen
- motivaatio
- työssäkäynti koulutuksen ohessa
- opintojen laajuus
- välivuodet

Opintouran rakentuminen (2)

(Lähde: Opintourilta opintopoluille, käsikirjoitus 2011,
Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitos)

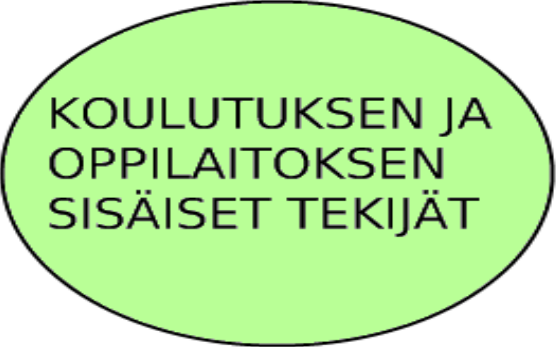
SIIRTYMÄ-
JÄRJESTELMÄ JA
YHTEISKUNNALLINEN
YMPÄRISTÖ

Opintojen sujuvuuteen,
viivästymiseen ja
keskeyttämiseen
vaikuttavat tekijät 2

- ohjaus- ja neuvontapalvelut
- opiskelijavalintajärjestelmä
- opintotukijärjestelmä
- yhteishakujärjestelmä
- asevelvollisuus
- perhe-etuudet
- työmarkkinatuen sidos opintoihin hakeutumiseen (ns. pakkohaku)
- työmarkkinatilanne
- taloustilanne: taantuma/nousukausi
- tutkintojen eriytyneisyys
- koulutusalakulttuurit
- sukupuolten väliset erot
- välivuodet
- koulutuspaikkakilpailu

Opintouran rakentuminen (3)

(Lähde: Opintourilta opintopoluille, käsikirjoitus 2011, Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitos)

KOULUTUKSEN JA
OPPILAITOKSEN
SISÄISET TEKIJÄT

Opintojen sujuvuuteen,
viivästymiseen ja
keskeyttämiseen
vaikuttavat tekijät 3

- oppilaitosmarkkinointi
- opiskelijan integroiminen oppimisympäristöön (vuorovaikutus opettajan ja opiskelutovereiden kanssa)
- joustavat opiskelujärjestelyt ja -käytännöt
- opetussuunnitelma (professio- ja generalistialat, opintojen laajuus, pedagogiset ratkaisut)
- opintojen joustavuus (esim. poissaolojen korvattavuus)
- aiempien opintojen hyväksiluku
- oppilaitoksen pedagoginen johtajuus
- opetuksen ja ohjauksen laatu
- koulutuksen työelämäyhteydet

Koulutusmahdollisuuksien turvaaminen

- Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamääriä on lisätty merkittävästi tällä hallituskaudella, yhteensä noin 11 650 opiskelijapaikkaa.
 - Vuoden 2008 alusta opiskelijamääriä lisättiin noin 2 200 opiskelijalla.
 - Vuoden 2009 aikana lisättiin noin 4 950 opiskelijapaikkaa.
 - Vuonna 2010 opiskelijamääriä lisättiin noin 4 000 opiskelijalla.
 - Vuonna 2011 lisättiin 500 opiskelijapaikkaa.
- Vuonna 2010 opiskelijapaikkojen lisäys eri koulutuksen järjestäjille perustui ensisijaisesti kevään 2009 yhteishaun tilastoihin ensisijaisista hakijoista, paikan vastaanottaneista ja koulutuksen ulkopuolelle jääneistä.
- Maakuntakohtaiseen jakoesitykseen vaikuttivat myös vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien 20–24-vuotiaiden nuorten määrät maakunnissa sekä alle 25-vuotiaiden työttömien määrät maakunnissa/TE-keskuksissa.

Läpäisyä tarkasteltaessa otettava huomioon myös

- uudet ammatillisen koulutuksen perustutkintojen perusteet
 - otettu käyttöön viimeistään 1.8.2010 alkavassa koulutuksessa.
 - lisätty työelämälähtöisyyttä ja joustavuutta
 - mahdollistetaan tutkinnon suorittaminen tutkinnon osa kerrallaan
 - annetaan määräykset opiskelijahuollosta, kodin ja oppilaitoksen välisestä yhteistyöstä ja erityisopetuksesta.
- (laajennettu) työssäoppiminen ja mahdollisuus koulutuksen ja työn vuorotteluun
- tulosrahoitus, joka kannustaa keskeyttämisen vähentämiseen
- sähköinen hakujärjestelmä, joka tukee koulutukseen sijoittumista.

Läpäisyn tehostamisohjelman tavoitteet

- Vuoden 2011 talousarviossa pyritään vauhdittamaan opintojen edistymistä mm. siten, että
 - käynnistetään ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamiseksi ohjelma
 - kehitetään toisen asteen yhteishakujärjestelmää ja opiskelijaksi ottamisen perusteita (perusasteen päättäneiden ja ilman ammatillista perustutkintoa olevien sijoittumisen tukeminen)
 - lisätään opintojen ohjausta.
- Läpäisyn tehostamisohjelman (2011 – 2013) tavoitteena on
 - kehittää ja käynnistää uusia toimenpiteitä läpäisyn tehostamiseksi ja opintojen nopeuttamiseksi
 - levittää ja vakiinnuttaa toimiviksi osoittautuneet käytänteet koko ammatillisen koulutuksen kenttään
 - kehittää systemaattisen seurantajärjestelmä, jonka avulla toimenpiteiden tuloksellisuutta voitaisiin nykyistä luotettavammin arvioida.
- Rahoitus **5 milj. € / vuosi** (haetaan OPH:sta, OKM määrittelee tavoitteet ja painopisteet)

Läpäisyn tehostamisohjelman painopisteet (alustavat)

- Valtionavustusta kohdennetaan erityisesti laajoihin, verkostoyhteistyönä toteutettaviin hankkeisiin, jotka mm. **tehostavat opiskelijan oppimis-/opintoprosessia ja parantavat opiskelukykyä** esimerkiksi
 - edistämällä heikoilla arvosanoilla opintonsa aloittavien tai muutoin enemmän ohjausta tarvitsevien opiskelijoiden opintojen loppuun suorittamista (riittävät resurssit)
 - ehkäisemällä opintojen alkuvaiheen keskeyttämistä
 - kehittämällä toimintatapoja, jotka tukevat tutkinnon osissa suorittavien opiskelijoiden, työssä käyvien opiskelijoiden tai opiskelijoiden, joiden opinnot ovat pitkittyneet, opintojen loppuun suorittamista
 - kehittämällä opiskelijahuollon palveluita, asuntolatoimintaa, kodin ja koulun yhteistyötä sekä opiskelijoiden vapaa-ajan palveluita opiskelijan ja koko opiskeluhuvinvoinnin turvaamiseksi (vrt. työhyvinvointi).

Läpäisyn tehostamisohjelman määrälliset tavoitteet

Nykytila

- Nuorille suunnatussa ammatillisessa koulutuksessa keskeyttämisprosentti on noin 10 % (9 %).

Vuoden 2004 uusista opiskelijoista

- 58 % suoritti ammatillisen perustutkinnon kolmessa vuodessa tai nopeammin.
- Neljässä vuodessa tutkinnon suoritti noin 66 %.
- Viidessä vuodessa tutkinnon suoritti noin 70 %.

Tavoite

- Ammatillisen koulutuksen keskeyttäneiden osuus pyritään laskemaan 7 prosenttiin vuonna 2014. Kokonaan opintonsa keskeyttäneiden osuus olisi tällöin 6 %.

Vuonna 2011 aloittavista opiskelijoista

- 65 % suorittaa tutkinnon sen laajuutta vastaavassa ajassa tai nopeammin.
- Neljässä vuodessa tutkinnon suorittaneiden osuus on 75 %.
- Viidessä vuodessa tutkinnon suorittaa 80 % aloittaneista.

ESR-hankkeet: TL 2 paremmat arjentaidot ja opintojen kautta töihin

- Kehittämisohjelma tukee erilaisista lähtökohdista tulevien yksilöiden pääsyä koulutukseen, koulutuksen loppuun suorittamista ja siirtymistä työelämään. Lisäksi se parantaa julkisen sektorin palveluja syrjäytymisvaarassa oleville nuorille.
- Opetushallituksen rahoittamissa hankkeissa
 - kehitetään perusopetuksen ja toisen asteen opintojen nivelvaiheiden tukitoimia
 - edistetään opintojen ohjausta, opiskelijahuoltoa ja opiskelija-asuntolatoimintaa
 - parannetaan nuorten elämänhallinnan taitoja.
- Opetushallituksen rahoittamia hankkeita on yhteensä 19. Käynnistymässä on 6 hanketta.
- **Seuraava haku mahdollisesti syksyllä 2011**

Lue lisää: <http://www.oph.fi/rahoitus/esr-rahoitus/kehittamisohjelmat/>

Riittävän hyvä oppilaitos

- toimii systemaattisesti ja sitkeästi vaikeistakin asioista oppien
- tarkastelee omaa toimintaansa kriittisesti ja muuttaa sitä tarvittaessa
- keskittyy tiettyihin asioihin kerrallaan
- luo turvallisen ja välittävän oppimisympäristön
- ei ole täydellinen, mutta haluaa kehittyä.

Lähde: Jäppinen 2007. Kiinni ammattiin – Ote opintoihin. Keskeyttämisen vähentäminen ammatillisessa peruskoulutuksessa. Opetusministeriön julkaisuja 2007:27.

Lue lisää:

http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2007/Kiinni_ammattiin_Ote_opintoihin?lang=fi&extra_locale=fi